

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 31. marcija 1880.

Obseg: Obrezovanje trt. — Spomini iz potovanja po velikih posestih pruske, česke in šlezke dežele. — Pignoleto, zgodnja sorta koruze (sirka). — Naznanje čebelarjem našim. — Gospodarske novice. — Doneski k slovanski mitologiji. — Ali se bo pri novem številjenji ljudstva v Avstriji narodnost v poštev jemala. — 7 glavnih pregréh grofa Taaffe-a. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Obrezovanje trt.

Po pravilih slapenske vinorejske šole.

V 11. listu letošnjih „Novic“ nahajam članek, kateri je iz „Gosp. priloge“ štajarskega „Slov. Gosp.“ posnet, in v katerem je popisano, kako da naj se po pravilih štajarske vinorejske šole trte obrezujejo.

V tem članku je med drugim rečeno, da je treba novi nasad kratko prirezovati, na 1 ali 2 očesi, to pa več let, navadno 4 do 6.

Ta stavek je ali „Slov. Gospodarju“ napačno poročan, ali pa tiskarska pomota.*) Da bi častiti moj kolega gosp. Göthe, vodja deželne štajarske vinosadjejske šole v Mariboru, res tako mlade vinogradne nasade obrezovati učil, tega nikakor ne verjamem. Mlade trte je treba prva leta res da prav kratko prirezovati, toda vendar ne le na 1 ali 2 očesi skozi celih 4 — 6 let, to je odločno preveč. Res je, da se s kratkim prirezovanjem trt v prvih letih njih rašče ukorenichenje kaj močno podpira, vendar je odločno zoper gospodarsko korist, kratko prirezovanje na celih 6 let raztegniti, ker s tem odpadejo na račun ukorenichenja dve, in ako so se že ukorenichenne sajenice sadile, tudi triletne.

Na račun ukorenichenja trt pa koj 2—3letni izgubiti, pa vendar nikakor ne kaže. Nove vinograde zasajati ter v prvih letih obrezovati, videl sem že marsikje na Nemškem, Ogerskem itd., al da bi se celih 4—6 let mlade trte le na 1 do 2 očesi rezalo, tega nisem nikjer videl. Zasadil sem že sam gotovo čez 100.000 trt, po mojem zgledu zasadili so jih tudi drugi tukajšnji vinorejci sam Bog vedi koliko, pa da bi potrebno bilo, mlade nasade celih 4 do 6 let le na 1 do

2 očesi rezati, tega nisem zapazil, te potrebe tudi drugi zapazili niso.

Za splošno pravilo obrezovanja mladih trt po vseh vinorejskih deželah velja gotovo sledeče: Kedar se trte sadé, sadé se tako, da ostane pri ključih ali kovčéh le eno samo okó nad zemljo, pa kaj koristno je, še to s pestjó peska zasuti. Ukorenichenim zasajenicam ali živicam — bilfam, pusti se zopet le po eno oko na iztal molečih skrajšanih mladikah ali se jim pa le spijočá očesa, okolo znožja najkrepkejših mladik, pusté. V prvem, kakor tudi drugem slučaju vsaditi se morajo pa zopet trte tako globoko, da pridejo njih zgornji konci ravno v površje svetá ter da ne molijo visoko ven izpod njega. Na jesen prvega leta, torej leta zasaditve, stori se kaj prav, ako se vetru močno razpostavljenim trticam mladike precej, toda provizorično le skrajšajo, da jih, ker navadno prav dolgo listje na sebi obdržé, veter ne osmuče. Ravno tako se stori prav, ako se mladike prvega leta, na jesen z zemljo zasujejo, da v sledeči, mogoče da prav hudi zimi — kakoršna je na primer letošnja bila — ne pozebejo. V družem letu na spomlad obrežejo se mlade trtice tako, da se jim vse mladike prvega leta, razen najkrepkejše, kar gladko odrežejo, da se pa tudi najkrepkejša še tako prikrajša, da ostanete le dve očesi na nji. Ko tako obrezane trte obzelené ter uže péd dolge poganjke zaženejo, treba jih je omandati. Pri mandanju odmrve se vsi poganjki, razen najkrepkejših dveh, katera sta iz očés na spomlad puščenega palčka — reznika (Zapfen) — izrastla. Ta dva poganjka privežeta se s pomočjo mokre slame ali pa ličja, bičja itd. h kolu. Na jesen družega leta stori se zopet kaj prav, da se mladike nekoliko z zemljo obsujejo. Na spomlad 3. leta obrežejo se mlade trtice tako, da zadobé slabotne po en sam palec treh očés — eno oko za reservo — močnejše pa, kakor so iz ukorenichenih sajenic — živice bilf — zadobljene sploh. pa zadobé dva palčka vsako dveh očés. Ko trte dobro ozele, se zopet pravilno omandajo, tako namreč, da se razen iz na palcih puščenih čveterih očés izrastlih poganjkov vsi drugi kar odvržejo. Puščene privežejo se zopet h kolu. V 3. letu pričnejo trte navadno uže roditi, s pomočjo živice zasajene prav gotovo. Na spomlad 4. leta obrezujejo se lahko različno.

V severnih vinskih krajih, kjer ne mislijo trt v zrak izpeljavati, ampak prav nizko pri tleh držati, jih vedno na same palce režejo. — O, da bi naši Dolenjci koristili nizkih, prav nizkih trt poznali! — Pustita se vsaki trti ali dva palca treh očés, ali pa se pustijo

*) Ta odstavek je prevod iz izvirnika, ki ga je prinesel „Der steir. Landbote“ v 5. letošnjem listu in se tako-le glasi: „Junge Pflanzungen müssen so lange kurz, das heisst auf ein bis zwei Augen über der Basis der einjährigen Triebe, zurückgeschnitten werden, als sie nicht durch einen kräftigen Trieb zeigen, dass ihr Wurzelvermögen ein kräftiges, vollkommen entwickeltes ist, was bei uns je nach Boden und Rebsorte gewöhnlich im 4. bis 6. Jahre eintritt. Vor Allem müssen wir also trachten, durch kurzen Rückschnitt in den ersten Jahren die Rebpflanze in ihren unterirdischen Ernährungsorganen, den Wurzeln, zu kräftigen.“ Vred.

tudi trije dveh očes; in pri sledečem mandanji pustijo se vsi iz puščenih palcev rasteči poganjki — torej šest — vsi drugi se pa zopet brez usmiljenja odvržejo, če imajo tudi zarod na sebi.

V bolj južnih vinskih krajih ali pa tudi še v severnih, ako mislijo trte bolj v zrak izpeljavati, ali pa sicer nizke razen na same palce, na palce in napenjalce — špirone, bike, prevezi — obrezovati, obrezujejo se trte spomladi 4. leta tako, da ostane na vsaki en palec treh očes — ne dveh, kajti eno oko biti mora vedno za reservo — in pa en napenjalec 8—10 očes. Palcu je naloga, za bodoče leto lep krepak les — mladike — dati, napenjalcu pa je naloga, v tekočem letino dati.

Zaradi tega omanda se taka trta pri poznejšem slabšem mandanji tako-le: Kar iz na vpik stoječega palca, to je, iz njegovih treh očes izraste, pusti se mirno rasti, ter priveže se h kolu; kar pa na zelo vodoravno povezanem — nikdar pa navpik vezanem — napenjalcu izraste, obravnava se pa tako le: poganjki, kateri nič zaroda nimajo, se kar odvržejo, tisti pa, kateri imajo zarod, odščenejo se za tretjem ali četrtem listom nad najvišjim zarodom.

Kakor se trte v četrtem letu obrezavajo, se potem vsako leto. Na ta način obrezane trte ukorenijo se gotovo dovolj močno, a ne da bi se, reči se sme, skoro brez vse potrebe, dve- do triletno zavrgle. Razume se pa, se ve da, samo ob sebi, da morajo trte tudi prav vsajene biti, v globoko — en meter — prekopano zemljo vsajene biti, ne pa v tako plitvo prekopano, kakor na Dolenjskem sploh. Samo ob sebi razume se pa tudi, da le v dobrem, po naravi močnem, ali pa umetno dobrem, to je, pognojenem svetu krepke in rodovite trte izrastejo, nikakor pa ne v slabem, znabiti le z nekoliko jelševim ali drugim frašjem — plastjem — zboljšanjem.

R. Dolenc.

Spomini iz potovanja

po velikih posestvih pruske, česke in šlezke dežele.

Spisal Gust. Pire, adjunkt dež. vino- in sadjerejske šole na Slapu

Temeljito znanstvo kmetijstva, katero se vsled napredka natoroznanstvenih vednosti in vsled spoznanja njene imenitnosti močno čedalje bolj razširjuje, potrebuje veliko in veliko truda, veliko časa in mnogoterih sredstev. Da se človek imenuje strokovnjak v kmetijstvu, ni še zadosti, da absolvira višo kmetijsko šolo, potreba mu je še prakse, skušenj itd. Posebno pa za more kmetovalca izobraževati potovanje po svetu in ogledovanje zglednih posestev in kmetijskih zavodov. Vse, česar se je on učil, bral v raznih knjigah in časopisih itd., vidi tukaj praktično izpeljano pred seboj; zraven tega pa dobi tudi veliko dobrega in novega, kar ni našel v nobeni knjigi. Koliko zatega zrna kmetijske vednosti leži raztresenega po raznih krajih kmetijske delavnosti!

A ne samo za dejansko izobraženega gospodarja je potovanje po svetu koristno, tudi za vsacega družega, za napredek vnetega kmetovalca je jako priporočljivo.

Mnogo reči beremo hvaljenih po časnikih, katerih ali dobro ne razumemo, da bi jih izpeljali, ali pa se bojimo, da bi nas poskušnja preveč stala, zatoraj jih čisto v nemar puščamo. Na potovanji po zglednih posestvih, navadno velikih, zamoremo pa opazovati vrednost tacih poskušinj, ker na tacih se marsikaka reč, če le nekoliko dobička kaže, v skušnjo vzame.

Kmetovalci slovenskih dežel žalibog nimajo veliko tacih posestev, katera bi se mogla skoz in skoz izredna

imenovati, toraj na njih tudi ni veliko zglednega ali še nepoznatega iskati. V dežele potovati, katere slovijo vsled svoje umne kmetije, na priliko Česka, Moravska, Šlezija, Prusija itd. pa stane mnogo denarja, katerega malokdo zmore.

Usojam si toraj, častitim bralcem „Novic“ iz svoje potopisne torbice nekoliko črtic objaviti iz teh krajev, ki sem jih sam obhodil.

Naj začnem z deželico, katera je z ozirom na kmetijske in podnebne razmere zelo podobna naši krajski, namreč z

grofijo Kladsko.

Ta deželica je del pruske Šlezije. V obče je tukajšnje, nekdanje slovansko in avstrijsko prebivalstvo, si še zmirom velike simpatije do Avstrije ohranilo; tudi se v obnašanji, značaji itd. močno od Prusa loči.

Deželica je podobna kotlu obdanemu z visocimi gorami; podnebje se sme imenovati gorsko, katero vsled svoje vlažnosti precéj pomnožuje plodovitost zemlje. Zemlja je skozi in skozi peščeno-ilovnata; globočina zgornje plasti je odvisna in se ravna po manj ali bolj strmi legi. Umno poljedelstvo prodira čedalje bolj v kroge kmeta. Lepe živine je veliko, ki se sme prištevati navadnemu šlezkemu deželanskemu rodu, kateri je pa zelo mešan z bernskim, muriškim in holandskim rodom. Travnikov imajo malo, krma se večidel na polju prideljuje, živina se večidel tudi poleti le v hlevu krmi. Drugi navadni poljski pridelki so: rž, oves, ječmen, pšenica, krompir, sladkorna pesa in tudi raps. Rž in deloma oves se porabi za potrebo domačo, krompir se tudi tako, deloma v tovarne za špirit prodá, deloma za dom obdrži; vsi drugi pridelki gredo na prodaj.

Ker je moja naloga, prav za prav popis zglednih posestev, naj te občne razmere kladske grofije zado- stujejo in potem pričem s popisom dveh posebno imenitnih posestev.

Posebno o organizaciji imenitno je posestvo Wernerja v Wiesau-u. Gospodar sam, skozi in skozi strokovnjaško izobražen in za napredek vnet mož, nam je izkazoval posamesnosti svojega zglednega gospodarstva; sini bogatih posestnikov in plemenitažev zahajajo k njemu, praktičnega gospodarstva in kmetijske organizacije se učiti.

Posestvo Wiesau in k njemu pripadajoči pristavi Haugwic in Čišwic ležijo eno uro od mesta in trdnjave kladske.

Celo posestvo meri 950 jutrov (2¼ jutrov sta 1 oral), med tem je pa le 60 jutrov senožeti; zategadelj se velika pozornost obrača na pridelovanje krme. Tu pridelovane krmske rastline so: štajarska detelja, pahovka in tudi nekoliko lucerne. Detelja ostane na polji dve leti; v drugem letu jo enkrat kosijo, potem jo nekoliko časa puščajo ovcam za pašo in na to sledi rujava praha. Polje, katerega zemlja je peščeno-ilovnata, je skozi in skozi drenirano, se ve, da tudi arondirano. Gnojí se polje z živalskim gnojem, pa tudi z rudninskim in z raznimi superfosfati. Na posestvu je tudi umna apnenica, katera je zidana po sistemi Hoffmanovi, ki neprenehoma dela. Odpadki apnenice porabijo se za gnojenje. Vsaka najmanjša gnojilna tvarina se spravi, ter se jo podela v kompost, na katerega se posebno velika pozornost obrača. Kar se tiče mehničnega obdelovanja njiv, sme se res izvrstno imenovati. Kolobarjenje je jako umno urejeno, ter se ravna po naravi in sestavi tamošnje zemlje, se sosebnim ozirom na pridelovanje krme, kakor je bilo uže zgoraj omenjeno. Više ležeče njive imajo svoje kolobarjenje, niže ležeče pa zopet svoje.